

แนวทางการจำแนกประเภทพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และ
การประยุกต์ใช้ในการศึกษาทรัพยากรชีวภาพและนิเวศวิทยาสำหรับรายงาน EIA

โดย นางสาวณิชนันท์ บุญญาทรัพย์
ตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมอาวุโส
ฝ่ายสิ่งแวดล้อม/ส่วนสิ่งแวดล้อม 1

(1) บทนำ

การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) สำหรับโครงการพัฒนาในประเทศไทย จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับสถานภาพพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เนื่องจาก “สถานภาพทางกฎหมายของพื้นที่” มีผลโดยตรงต่อ

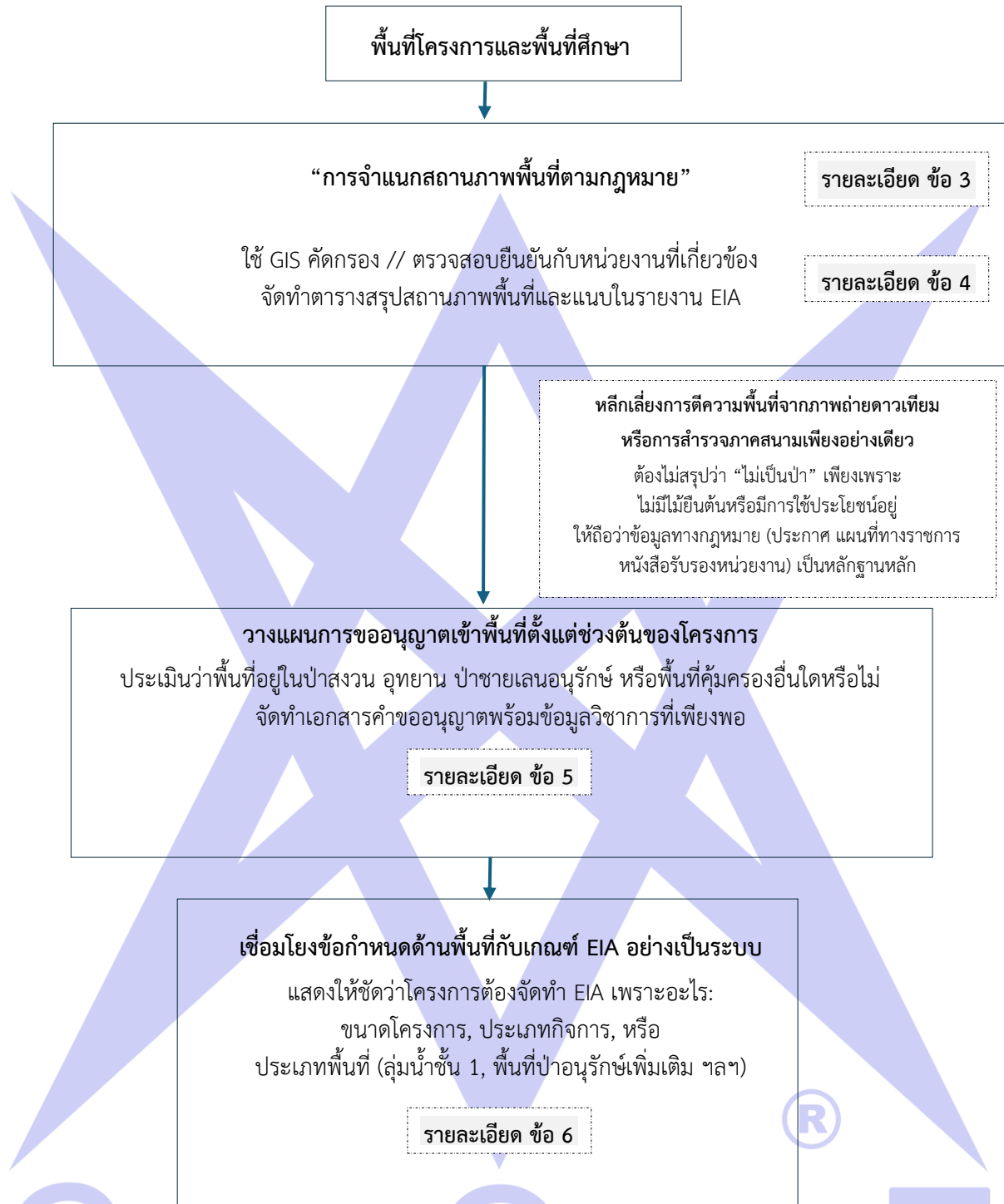
- ข้อกำหนดในการจัดทำรายงาน IEE/EIA/EHIA ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566
- การกำหนดขอบเขตการศึกษาและวิธีการสำรวจทรัพยากรชีวภาพและนิเวศวิทยา
- ข้อกำหนดและกฎหมายในการเข้าพื้นที่ภาคสนามและการเก็บตัวอย่าง
- การวิเคราะห์และประเมินผลกระทบ และการออกแบบมาตรการป้องกัน แก้ไข และชดเชยผลกระทบ

ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติ พื้นที่เดียวกันอาจอยู่ภายใต้กฎหมายหลายฉบับพร้อมกัน เช่น เป็นทั้ง “ป่า” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ เป็น “ป่าสงวนแห่งชาติ” ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ และในขณะเดียวกันอาจอยู่ใน “ลุ่มน้ำชั้น 1” ตามมติคณะรัฐมนตรี หรือเป็น “พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม” ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม การจำแนกพื้นที่อย่างถูกต้อง จึงต้องอาศัยทั้งการใช้ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ประกอบกับการตรวจสอบข้อมูลเชิงเอกสารกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเอกสารองค์ความรู้ (KM) ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) สืบเคราะห์กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อนุรักษ์ เฉพาะส่วนที่มีความสำคัญต่อการจัดทำรายงาน EIA
- 2) จัดทำแนวทางปฏิบัติในการจำแนกและตรวจสอบสถานภาพพื้นที่ ที่สามารถนำไปใช้เป็นขั้นตอนมาตรฐานในการทำงานของนักวิชาการสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยา
- 3) สรุปหลักเกณฑ์การขออนุญาตเข้าศึกษาวิจัยและเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อนุรักษ์ ที่ใช้บ่อยในโครงการ EIA

(2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับนักวิชาการสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยา

เอกสารฉบับนี้ มิได้มีเพียงวัตถุประสงค์ในการ “รวบรวมกฎหมาย” แต่เป็นการสังเคราะห์กฎหมาย จัดวางกรอบความคิด แนวทางและขั้นตอนเชิงปฏิบัติ เพื่อให้ให้นักวิชาการสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยาของบริษัทสามารถใช้เป็นมาตรฐานการทำงานร่วมกัน ในการจำแนกประเภทพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อนุรักษ์ สำหรับการจัดทำรายงาน EIA ที่มีความถูกต้อง เพียงตรง และสอดคล้องกับกฎหมายและแนวทางของหน่วยงานกำกับดูแลของประเทศไทยอย่างแท้จริง โดยสามารถเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในงาน EIA ดังนี้

หมายเหตุ: ทบทวนและปรับปรุงเอกสาร KM เมื่อมีการแก้ไขกฎหมาย มติ ครม. หรือประกาศ ทส.

(3) กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกพื้นที่ป่าไม้ในงาน EIA

ในบริบทของการจัดทำรายงาน EIA กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อนุรักษ์ที่มีนัยสำคัญ สามารถแบ่งตามหน่วยงานกำกับดูแลหลักได้ดังนี้

1) กรมป่าไม้

- พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562
- กฎหมาย/ระเบียบรองที่เกี่ยวกับการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรือศึกษาวิจัยในเขตป่า

2) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562
- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562
- แนวทางปฏิบัติในการอนุญาตให้สำรวจ/วิจัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

3) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

- พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558
- ระเบียบว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่ป่าชายเลนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

4) กรมพัฒนาที่ดิน และมตคณรัฐมนตรี

- หลักเกณฑ์การจำแนกประเภทที่ดิน
- มตคณรัฐมนตรีเกี่ยวกับพื้นที่ป่าไม้ถาวร และชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

5) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

- พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนป่าสงวนเพื่อปฏิรูปที่ดิน

3.1 กฎหมายภายใต้กรมป่าไม้

3.1.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

มาตรา 4 นิยาม “ป่า” ว่าเป็น ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน

นัยสำคัญสำหรับงาน EIA

- การจำแนกสถานภาพพื้นที่โครงการในเชิงกฎหมายไม่สามารถพิจารณาจากสภาพภูมิประเทศหรือการใช้ประโยชน์ปัจจุบันเพียงอย่างเดียว แต่ต้องตรวจสอบสถานะเอกสารสิทธิประกอบ
- การสำรวจและเก็บข้อมูลที่กระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ เช่น การเก็บตัวอย่างไม้หรือการเปิดแนวสำรวจ อาจอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของกฎหมายนี้ หากพื้นที่ยังถือเป็น “ป่า”
- ในรายงาน EIA ต้องระบุอย่างชัดเจนว่าพื้นที่โครงการและพื้นที่ศึกษาอยู่ใน “ป่า” ตามนิยามของกฎหมายหรือไม่ พร้อมอ้างอิงแหล่งข้อมูล

3.1.2 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

นิยาม “ป่า” ตามกฎหมายนี้ครอบคลุมถึงภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ยังไม่มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย

มาตรา 16 กำหนดให้การเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ความเกี่ยวข้องกับ EIA

- โครงการจำนวนมากที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติจะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มโครงการที่มีผลกระทบสูง และมักต้องจัดทำ EIA ตามประกาศ ทส.
- การสำรวจภาคสนามในเขตป่าสงวนต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากกรมป่าไม้หรือสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ (สจป.) ที่รับผิดชอบพื้นที่
- รายงาน EIA ต้องแสดงแผนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแนวเขตโครงการและเขตป่าสงวนอย่างชัดเจน และอธิบายการปฏิบัติตามมาตรา 16

3.1.3 พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562

กฎหมายนี้กำหนดให้ “ป่าชุมชน” หมายถึง ป่านอกเขตป่าอนุรักษ์ที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนโดยชุมชนร่วมกับรัฐ

ความเกี่ยวข้องกับ EIA

- แม้ป่าชุมชนไม่ได้มีข้อจำกัดเข้มงวดเท่าป่าสงวนหรืออุทยานฯ แต่การดำเนินโครงการที่กระทบต่อป่าชุมชนต้องพิจารณาบทบาทของชุมชนในการจัดการพื้นที่ตามหลักการมีส่วนร่วม
- การสำรวจนิเวศในป่าชุมชนควรดำเนินการโดยประสานกับคณะกรรมการป่าชุมชน และอาจต้องขอหนังสือยินยอมประกอบรายงาน EIA

3.2 กฎหมายภายใต้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

3.2.1 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

นิยาม “สัตว์ป่า” ครอบคลุมสัตว์ทุกชนิดที่โดยทั่วไปอาศัยในธรรมชาติ รวมถึงไข่และตัวอ่อน แต่ไม่รวมสัตว์บ้าน

ความเกี่ยวข้องกับ EIA

- การเก็บตัวอย่างสัตว์ป่า หรือการเคลื่อนย้ายสัตว์ป่าเพื่อการศึกษา จำเป็นต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย
- ในงานสำรวจทรัพยากรชีวภาพ การใช้เครื่องมือ เช่น กล้องดักถ่าย อุปกรณ์จับสัตว์ หรือการติดเครื่องส่งสัญญาณ ต้องพิจารณาความชอบด้วยกฎหมาย
- ในรายงาน EIA ต้องระบุชนิดสัตว์ป่าคุ้มครอง สัตว์ป่าสงวน และวิเคราะห์ผลกระทบโดยอ้างอิงกฎหมายฉบับนี้

3.2.2 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

นิยาม “อุทยานแห่งชาติ” หมายถึงพื้นที่ที่มีความโดดเด่นและมีคุณค่าทางธรรมชาติหรือความหลากหลายทางชีวภาพที่ควรสงวนรักษาเพื่อประโยชน์ของชาติ

ความเกี่ยวข้องกับ EIA

- พื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่ามีข้อห้ามในการใช้ประโยชน์สูงสุด
- โครงการที่ตั้งหรือมีแนวเส้นผ่านพื้นที่ป่าอนุรักษ์เหล่านี้มักถูกจัดเป็นโครงการที่อาจมีผลกระทบรุนแรงและต้องจัดทำ EIA ในขั้นตอนเข้มงวด
- การสำรวจนิเวศในพื้นที่ดังกล่าวต้องเป็นไปตามแนวทางของกรมอุทยานฯ และต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

3.3 กฎหมายภายใต้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558

กำหนด “ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” รวมถึงป่าชายเลน ป่าชายหาด หาด ที่ชายทะเล เกาะ หมู่เกาะ ปะการัง และพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่ง

มาตรา 18 ให้อำนาจกำหนดพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ ซึ่งต้องไม่อยู่ในเขตอุทยานฯ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

ความเกี่ยวข้องกับ EIA

- โครงการที่ตั้งในหรือกระทบต่อพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์มักต้องจัดทำ EIA และอยู่ภายใต้เงื่อนไขเข้มงวด
- การเก็บตัวอย่างในป่าชายเลนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามระเบียบกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าชายเลน พ.ศ. 2560

3.4 กฎหมายและมติที่เกี่ยวข้องกับกรมพัฒนาที่ดินและชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

3.4.1 มติคณะรัฐมนตรี 14 พฤศจิกายน 2504 และป่าไม้ถาวร

มติ ครม. ดังกล่าวกำหนด “ป่าไม้” ทั่วประเทศเป็นการคร่าว ๆ เพื่อให้มีการสำรวจจำแนกประเภทที่ดินต่อไป และพื้นที่ที่สมควรสงวนไว้เป็นป่าไม้จะถูกรวบรวมเป็น “ป่าไม้ถาวร”

ความเกี่ยวข้องกับ EIA

- ป่าไม้ถาวรเป็นพื้นที่ที่รัฐมีนโยบายให้สงวนไว้เป็นป่าระยะยาว แม้ไม่มีกฎหมายเฉพาะเหมือนป่าสงวนหรืออุทยานฯ แต่การพัฒนาโครงการในพื้นที่ดังกล่าวต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ
- ในรายงาน EIA ควรระบุว่าพื้นที่โครงการทับซ้อนป่าไม้ถาวรหรือไม่ และอธิบายมาตรการหลีกเลี่ยง/ลดผลกระทบที่เหมาะสม

3.4.2 มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

มติ ครม. หลายฉบับในช่วงปี 2528-2539 ได้กำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (เช่น ลุ่มน้ำปิง-วัง-ยม-น่าน ชี-มูลภาคใต้ เป็นต้น) และกำหนดมาตรการใช้ที่ดินตามชั้นลุ่มน้ำ

ความเกี่ยวข้องกับ EIA

- ลุ่มน้ำชั้น 1A และ 1B ถือเป็นพื้นที่ต้นน้ำที่มีข้อจำกัดอย่างเข้มงวดในการใช้ที่ดิน โดยมักห้ามโครงการพัฒนาขนาดใหญ่
- ประกาศ ทส. พ.ศ. 2566 กำหนดให้โครงการบางประเภทที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และ 2 ต้องจัดทำรายงาน EIA แม้มีขนาดไม่ถึงเกณฑ์ในพื้นที่ทั่วไป เช่น โรงไฟฟ้าพลังความร้อนในลุ่มน้ำชั้น 1-2, เหมืองแร่ในลุ่มน้ำชั้น 1 หรือพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเติม เป็นต้น

3.5 พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และสถานภาพพื้นที่ ส.ป.ก.

บทบัญญัติมาตรา 26 (4) กำหนดว่า เมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ดังกล่าวจะถือเป็นการเพิกถอนสถานภาพป่าสงวนในส่วนที่กำหนดนั้น และให้อยู่ในอำนาจของ ส.ป.ก.

ความเกี่ยวข้องกับ EIA

- การตรวจสอบสถานภาพพื้นที่ที่เป็น ส.ป.ก. จำเป็นต้องแยกจากป่าสงวน เพื่อไม่ตีความคลาดเคลื่อนว่าพื้นที่ยังอยู่ในเขตป่าสงวน
- อย่างไรก็ตาม พื้นที่ ส.ป.ก. ยังอาจมีความสำคัญทางนิเวศสูง เช่น เป็นแหล่งอาศัยของชนิดพันธุ์สำคัญ ซึ่งยังต้องประเมินผลกระทบเชิงระบบนิเวศในรายงาน EIA

(4) กระบวนการจำแนกและตรวจสอบสถานภาพพื้นที่ป่าไม้สำหรับการจัดทำรายงาน EIA

กระบวนการนี้เป็น “หัวใจเชิงปฏิบัติการ” ที่นักวิชาการสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยาควรใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

4.1 ขั้นตอนที่ 1: การตรวจสอบเบื้องต้นด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)

การใช้ GIS มีวัตถุประสงค์เพื่อคัดกรองและทำความเข้าใจภาพรวมของสถานภาพพื้นที่ โดยใช้ชั้นข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น

- ✓ ผังเมืองรวมจังหวัด/ผังเมืองรวมชุมชน – ตรวจสอบข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน (กรมโยธาธิการและผังเมือง)
- ✓ เขตป่าสงวนแห่งชาติและป่าชุมชน – ข้อมูลจากกรมป่าไม้ หรือระบบ “พิทักษ์ไพร”
- ✓ ประเภทการใช้ที่ดินและเขตป่าไม้ถาวร – ข้อมูลจากกรมพัฒนาที่ดิน และระบบตรวจสอบแปลงที่ดินในเขตป่าไม้ถาวร
- ✓ เขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) – ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการแผนที่และสารบบที่ดิน ส.ป.ก.
- ✓ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ – ข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)
- ✓ พื้นที่ชุ่มน้ำและระบบนิเวศน้ำผิวดินสำคัญ – ข้อมูลจากกรมทรัพยากรน้ำ
- ✓ ระบบแผนที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม – ศูนย์รวมข้อมูลของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อควรระวังสำคัญ: เอกสารต้นฉบับระบุชัดว่า การตรวจสอบด้วย GIS เป็นเพียง “การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น” ไม่สามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิงทางกฎหมายโดยลำพังได้

4.2 ขั้นตอนที่ 2: การตรวจสอบยืนยันกับหน่วยงานภาครัฐ

หลังจากได้ผลการตรวจสอบเบื้องต้นด้วย GIS แล้ว จำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบยืนยันกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- ✓ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด – ยืนยันข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมือง
- ✓ กรมป่าไม้/สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ – ยืนยันเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชุมชน ป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ และพื้นที่ป่าที่ กรม. มีมติให้รักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ รวมถึงการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
- ✓ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช – ตรวจสอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า วนอุทยาน
- ✓ กรมพัฒนาที่ดิน – ยืนยันเขตป่าไม้ถาวรและข้อมูลจำแนกประเภทที่ดิน
- ✓ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด – ตรวจสอบเขตปฏิรูปที่ดิน
- ✓ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม – ยืนยันชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ
- ✓ กรมทรัพยากรน้ำ – ยืนยันพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญตามมติ กรม.

4.3 ขั้นตอนที่ 3: การสังเคราะห์ “สถานภาพพื้นที่ตามกฎหมาย” เพื่อใช้ในรายงาน EIA

เมื่อได้ข้อมูลจากทั้ง GIS และหน่วยงานภาครัฐแล้ว นักวิชาการควรจัดทำ “ตารางสรุปสถานภาพพื้นที่ตามกฎหมาย” ประกอบด้วยอย่างน้อย

- ประเภทพื้นที่ (ป่าสงวน อุทยาน ป่าไม้ถาวร ลุ่มน้ำชั้น 1 ฯลฯ)
- หน่วยงานที่กำกับดูแล
- สถานกฎหมาย/มติ ครม. ที่เกี่ยวข้อง
- ข้อจำกัดด้านการใช้ที่ดินและผลต่อโครงการ
- ผลต่อการกำหนดว่าต้องจัดทำ EIA หรือไม่ ตามประกาศ ทส. พ.ศ. 2566

ตารางดังกล่าวควรถูกนำเสนอในบท “สภาพแวดล้อมทางกฎหมายและการใช้ที่ดิน” ของรายงาน EIA และเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการอธิบายเหตุผลของการเลือกแนวทางโครงการและมาตรการบรรเทาผลกระทบ

(5) หลักเกณฑ์และระเบียบการขออนุญาตเข้าศึกษาวิจัยและเก็บข้อมูลในพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อนุรักษ์

แนวปฏิบัติสำคัญสำหรับการขออนุญาต (ดูรายละเอียดและแบบฟอร์มที่แตกต่างกันของหน่วยงาน)

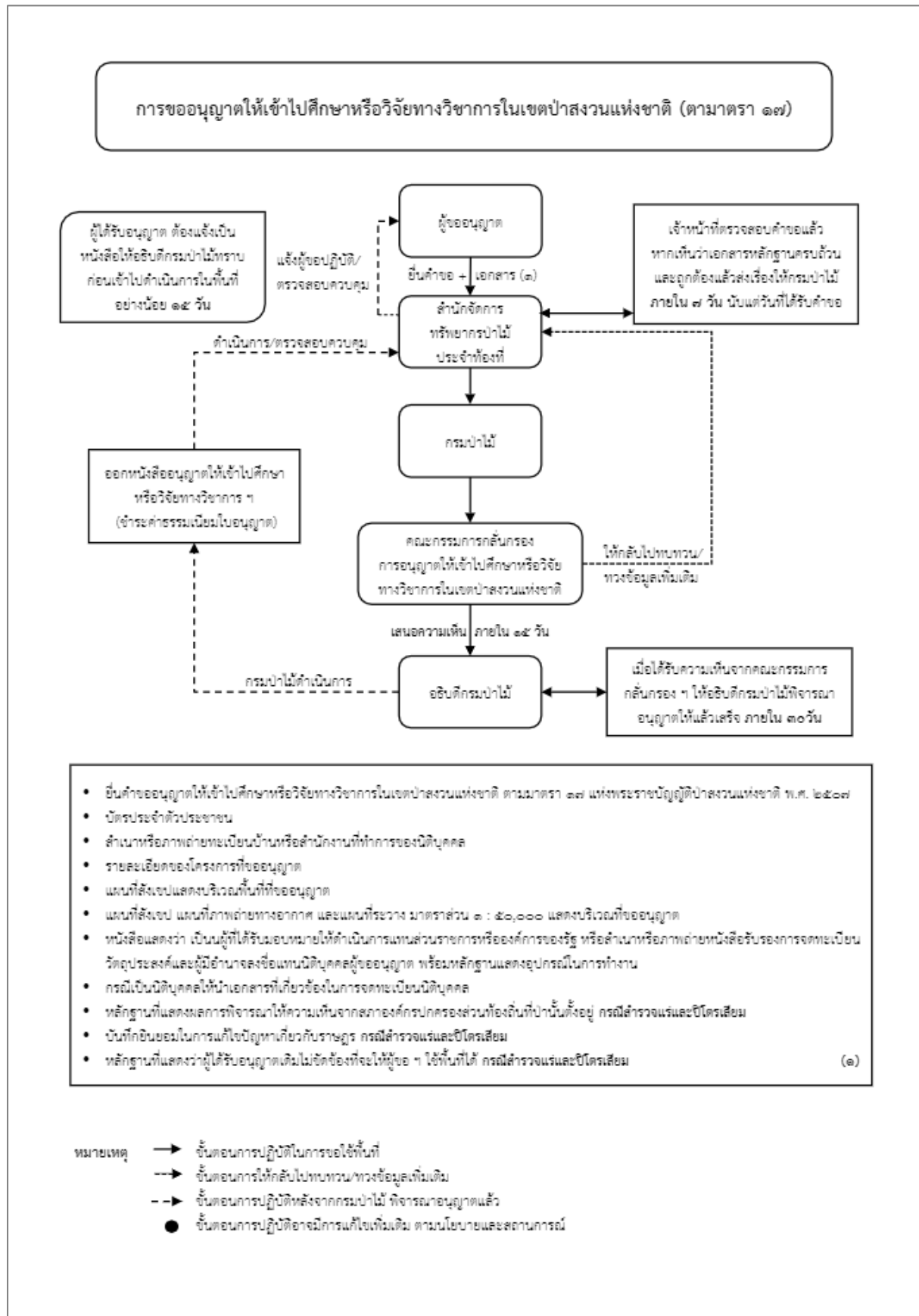
- ต้องจัดทำ เอกสารคำขออนุญาต ที่ระบุวัตถุประสงค์ วิธีการสำรวจ พื้นที่เป้าหมาย ระยะเวลา รายชื่อคณะผู้วิจัย/ทีมสำรวจ และประเภทตัวอย่างที่จะเก็บ อย่างชัดเจนและโปร่งใส
- ต้องแนบ แผนที่มาตราส่วนเหมาะสม แสดงขอบเขตพื้นที่ที่ขออนุญาต และแนวเส้นสำรวจ (Transect/Plot) ถ้ามี
- สำหรับงาน EIA ควรระบุชัดว่า การสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อให้หน่วยงานเข้าใจบริบทของโครงการ
- ระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตอาจใช้เวลาหลายสัปดาห์ถึงหลายเดือน จึงต้องวางแผนล่วงหน้าในตารางการดำเนินโครงการ

สำหรับระเบียบและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตเข้าศึกษาวิจัยในพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อโครงการที่ต้องสำรวจทรัพยากรชีวภาพและนิเวศวิทยาภาคสนามเพื่อประกอบ EIA มีระเบียบหลักที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

5.1 ระเบียบกรมป่าไม้วาดด้วยการอนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2568

- ใช้สำหรับกรณีพื้นที่โครงการหรือพื้นที่สำรวจอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
- ยื่นเอกสารที่ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ประจำท้องที่
- ระยะเวลาประมาณ 3-6 เดือน ดังรูปที่ 5-1
- ศึกษารายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่ <https://www.forest.go.th>

รูปที่ 5-1 ขั้นตอนการขออนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2568

5.2 กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า พ.ศ. 2558

- ใช้ในกรณีพื้นที่เป็นป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
- ยื่นเอกสารต่ออธิบดีกรมป่าไม้
- ระยะเวลาประมาณ 3-6 เดือน
- ศึกษารายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่ <https://www.forest.go.th>

5.3 ระเบียบกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่ป่าชายเลนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2560

- สำหรับงานสำรวจในป่าชายเลนที่อยู่ในเขตป่าสงวน
- ยื่นเอกสารต่อผู้อำนวยการสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หรือสถานีวิจัยทรัพยากรป่าชายเลนในท้องที่
- ระยะเวลาประมาณ 2-6 เดือน
- ศึกษารายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่ <https://www.dmcr.go.th/>

5.4 แนวทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการพิจารณาการอนุญาตให้กระทำการสำรวจศึกษา วิจัย หรือทดลองทางวิชาการ ตามโครงการจัดทำรายงาน EIA ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

- ใช้สำหรับการสำรวจในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
- ยื่นเอกสารต่อ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- ระยะเวลาประมาณ 45-60 วัน ดังรูปที่ 5-2
- ศึกษารายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่ <https://portal.dnp.go.th/>

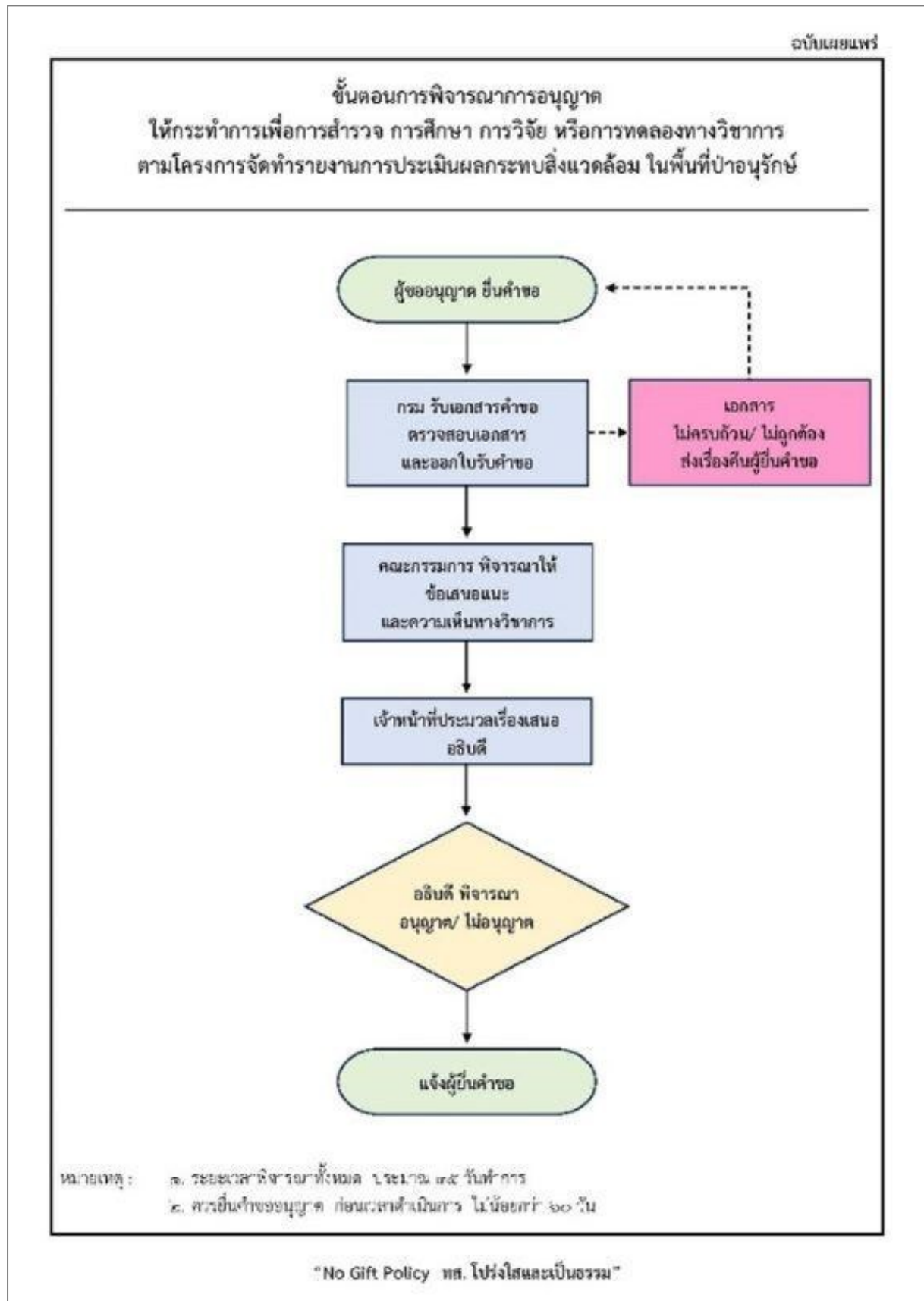
(6) ประกาศ ทส. พ.ศ. 2566 เรื่องโครงการ/กิจการที่ต้องจัดทำ EIA

ประกาศกำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการที่ต้องจัดทำรายงาน EIA/IEIA และข้อกำหนดเกี่ยวกับพื้นที่ป่าไม้ ลุ่มน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

หลักการสำคัญสำหรับผู้จัดทำ EIA คือ

1. ไม่ดูเฉพาะ “ขนาดโครงการ” แต่ต้องดู “ประเภทพื้นที่” ที่โครงการตั้งอยู่
2. หากโครงการอยู่ในพื้นที่ที่ 1 ครม. กำหนดให้เป็นลุ่มน้ำชั้น 1 หรือป่าอนุรักษ์เพิ่มเติม โครงการเกือบทุกประเภทจะถูกยกระดับให้ต้องจัดทำรายงาน EIA
3. การเขียนรายงานต้องอธิบาย “ฐานกฎหมาย” และ “ฐานพื้นที่” ที่ทำให้โครงการนั้นเข้าสู่เกณฑ์ EIA อย่างชัดเจน ไม่ใช่เพียงระบุเลขข้อในประกาศ

ยกตัวอย่างบางประเภทโครงการจากประกาศ พ.ศ. 2566 ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่าไม้และลุ่มน้ำ เช่น เชื้อนก๊กเก็บน้ำขนาดใหญ่ เหมืองแร่ในลุ่มน้ำชั้น 1 พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเติม พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ถนนที่ผ่านพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และอาคารขนาดใหญ่ติดแหล่งน้ำสำคัญ

รูปที่ 5-2 ขั้นตอนการพิจารณาการอนุญาตให้กระทำการเพื่อการสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการตามโครงการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์